

Výtvarná výchova

Charakteristika predmetu

Výtvarná výchova je predmet, na ktorom žiaci prostredníctvom výtvarných činností spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení (kresby, maľby, plastiky, fotografie, dizajnu, architektúry, videa a filmu). Všetky ostatné didaktické formy ako používanie učebnice, edukačných materiálov, premietanie filmov a podobne sú len doplnkovými aktivitami (v rámci motivácie alebo následných ukážok, diskusií).

Ťažiskom je práca žiakov s výtvarnými materiálmi, technikami a nástrojmi (od ceruzky až po fotoaparát a počítač). Zahŕňa tvorbu od vymyslenia nápadu (čo chcú žiaci vytvoriť), cez nachádzanie formy (ako to vyjadriť), až po realizáciu (schopnosť previesť nápad a formu v materiáli prostredníctvom výtvarnej techniky). Prostredníctvom tohto procesu sa jednak zvyšuje gramotnosť žiakov – schopnosť rozumieť vizuálnym znakom na základe vlastnej skúsenosti, jednak sú uvádzaní do znalosti rôznych foriem súčasnej vizuálnej kultúry i kultúrnej tradície. Žiaci touto formou získavajú dôležité kompetencie porozumenia reklame, filmu a videu, dizajnu, architektúre; fotografiám obrazom a objektom, ktoré ich obklopujú a vytvárajú ich „obraz sveta“.

ISCED 2 – nižšie stredné vzdelávanie	
Názov predmetu:	Výtvarná výchova
Ročník:	deviaty
Časová dotácia:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Počet hodín v ŠVP:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Počet hodín v ŠkVP:	1h týždenne/ 33 h ročne
Vyučovací jazyk:	slovenský

HLAVNÝ CIEĽ PREDMETU

Žiaci sú prostredníctvom aktívnych činností uvádzaní do vizuálnej kultúry a komunikácie – na úrovni poznania i vlastného vyjadrovania.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení – výtvarného umenia, fotografie, dizajnu, architektúry, videa a filmu, rozumejú im a získavajú základnú gramotnosť v ich používaní,
- rozvíjajú si pozorovacie schopnosti, schopnosti reagovať na vizuálne podnety a výtvarne ich spracovávať,
- rozvíjajú tvorbu vlastných myšlienkových konceptov a ich formálnu a technickú realizáciu,
- spoznajú a slovne pomenujú (výraz), formu, námet umeleckých diel a svoj zážitok z nich výtvarne interpretujú,
- poznávajú vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce smery moderného a súčasného umenia a historické slohy,
- osvojujú si primerané kultúrne postoje, názory a hodnotové kritériá; cez zážitky aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel sú uvádzaní do poznávania hodnôt umenia a kultúry – vo vzťahu k tradíciám a na úrovni aktuálneho myslenia a interpretácie.

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný vzdelávací predmet.

Obsahový štandard

1. Výtvarné vyjadrovacie prostriedky (3 hod.)

- konfrontácia rôznych štýlov moderného alebo predmoderného umenia (obraz maľovaný rôznymi štýlmi a rukopismi zvolenými podľa ukážok)
- vybrané „-izmy“ moderného umenia
- maľba vybraných predmoderných slohov
- výber, kombinácia, syntéza, komponovanie a porovnanie formálnych a výrazových vlastností rôznych štýlov

2. Možnosti zobrazovania videného sveta (4 hod.)

- doplnenie časti reprodukcie (fotografie) kresbou (maľbou)

- dôraz na približné napodobenie štýlu, výrazu a proporcií v doplnenej časti
- „rekonštrukcia“ – tónovanie plasticity (reštaurovanie chýbajúcej časti)

3. Podnety moderného a súčasného výtvarného umenia (2 hod.)

- konceptuálne umenie
- nahradenie obrazu (predstavy) slovným výrazom, vystihujúcim jej podstatné prvky, alebo: parafráza (interpretácia) zvoleného konceptuálneho diela
- text vyjadrujúci v jednoduchej forme podstatu „zobrazenej“ skutočnosti; slovo ako náhrada obrazu (sochy, akcie...)
- text a písmo vo výtvarnom umení, konceptuálny text, obraz z písma, textu -lettrismus
- text umiestnený v konkrétnom prostredí (kontexte), na objekte, alebo na časti obrazu

4. Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia (3 hod.)

- secesné umenie (secesné maliarstvo, grafika, architektúra, odievanie, dizajn, šperk ...)
- výtvarné reakcie žiakov na vybraný secesný artefakt, využitie organického ornamentu

5. Škola v galérii (2 hod.)

- komentovanie rôznych (vybraných) druhov médií, žánrov, štýlov, období a rôznych autorských prístupov v rámci jedného média, žánru, obdobia (podľa diel v galérii, virtuálnej galérii alebo podľa reprodukcí)
- knihy o modernom umení/dizajne/architektúre
- časopisy o súčasnom umení

6. Podnety architektúry (1 hod.)

- návrh a model vybraného typu architektúry (budovy, urbanizmu, krajinnej architektúry...)
- práca architekta – tvorba architektonického návrhu

7. Podnety fotografie (2 hod.)

- digitálna postprodukcia fotografie
- montáže, filtre, zmeny farebnosti, proporcií; výber časti obrazu
- fotomontáž digitálnej fotografie

8. Podnety videa a filmu (3 hod.)

- krátky príbeh – video (klip)
- film a videoumenie
- hra na „filmový štáb“ – rôzne úlohy pri príprave a realizácii filmu

9. Elektronické médiá (4 hod.)

- postprodukcia obrazovej a zvukovej časti videoklipu, fotografie
- prenos dát (z kamery, fotoaparátu alebo mobilného telefónu do počítača)
- uloženie dát, videoformát
- výber, úpravy, strihanie a spájanie zvuku a obrazu
- prezentácia videoklipu

10. Podnety dizajnu (3 hod.)

- telový dizajn – úprava tváre (make up), účesu, očí, nechťov; optické korekcie tvaru a výrazu tváre, líčenie
- kaderníctvo, maskovanie, líčenie, kamufláž (televízne, divadelné, fantazijné, historické...)
- experimentovanie so svojím zovňajškom
- body art

11. Tradície a podnety remesiel (2 hod.)

- tradičné (ľudové, historické) remeslá (techniky a výrobky)
- výtvarná interpretácia vybranej tradičnej techniky

12. Synestetické podnety (2 hod.)

- výrazne odlišné hudobné formy (napríklad: symfónia, sonáta, fuga, ária...)
- vyjadrenie vizuálnych analógií prostredníctvom výtvarných prostriedkov

13. Podnety poznávania sveta (2 hod.)

- výtvarné vyjadrenie alebo využitie vybraných fyzikálnych / chemických / biologických procesov
- dielo (objekt, obraz), ktoré využíva výtvarné vlastnosti fyzikálneho / chemického / biologického / procesu alebo zobrazuje samotný proces
- procesuálne umenie

Výkonový štandard

1. Výtvarné vyjadrovacie prostriedky

Žiak vie / dokáže kombinovať rôzne vybrané štýly výtvarného vyjadrovania v jednom obraze.

2. Možnosti zobrazovania videného sveta

Žiak vie / dokáže výtvarne rekonštruovať časť neúplného obrazu.

3. Podnety moderného a súčasného výtvarného umenia

Žiak vie / dokáže vyjadriť (nahradia, parafrázujú) podstatné prvky svojho obrazu (výtvarného diela) slovami (textom).

4. Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia

Žiak vie / dokáže

- rozpoznať typické znaky secesného umenia a architektúry,
- rozlíšiť typické prvky rôznych umeleckých slohov – ich súvislosti a rozdiely.

5. Škola v galérii

Žiak vie / dokáže diskutovať o súčasných výtvarných dielach (o výstave, dizajne, architektúre, filme).

6. Podnety architektúry

Žiak vie / dokáže vytvoriť jednoduchý model architektúry podľa svojho návrhu.

7. Podnety fotografie

Žiak vie / dokáže upraviť fotografiu v počítači.

8. Podnety videa a filmu

Žiak vie / dokáže poznať hlavné fázy procesu vzniku audiovizuálneho diela.

9. Elektronické médiá

Žiak vie / dokáže upraviť videoklip v počítači.

10. Podnety dizajnu

Žiak vie / dokáže uplatniť výtvarné kritériá pri úprave svojho zovňajšku.

11. Tradície a podnety remesiel

Žiak vie / dokáže poznať najdôležitejšie tradičné (ľudové) remeslá.

12. Synestetické podnety

Žiak vie / dokáže rozpoznať vzťahy, podobnosti a rozdielnosti medzi hudobným a výtvarným umením.

13. Podnety poznávania sveta

Žiak vie / dokáže

- rozpoznať vizuálno-estetické hodnoty v procesoch v prírode,
- výtvarne interpretovať vybraný proces.

Hodnotenie vzdelávacích výsledkov

Predmet výtvarná výchova je klasifikovaný známku, hodnotený slovne, účasťou prác v rôznych súťažiach.

Učiteľ u žiaka hodnotí primerane veku:

a) priebeh vytvárania postojov:

- prístup k činnostiam z hľadiska tvorivosti, t. j. uplatnenie vlastných inovatívnych nápadov a vlastného zamerania pri realizácii edukačnej úlohy,
- otvorenosť voči experimentovaniu, skúšanie iných, svojských riešení,
- cieľavedomosť riešení,
- záujem o činnosti v rámci edukačných úloh a prípravy pomôcok,
- schopnosť spolupracovať,
- schopnosť zaujímať stanoviská k výsledkom svojej práce a práce spolužiakov;

b) priebeh získavania zručností a spôsobilostí:

- technické zručnosti (ovládanie požadovaných nástrojov, materiálov),
- formálne zručnosti (vyjadrovanie sa prostredníctvom výtvarného jazyka),
- mentálne spôsobilosti na úrovni rozvoja vnímania a prežívania,
- mentálne spôsobilosti na úrovni rozvoja predstavivosti a fantázie,
- mentálne spôsobilosti na úrovni myslenia (vlastné témy, koncepcie, návrhy; schopnosť analyzovať a syntetizovať, pomenovať procesy, interpretovať zážitky);

c) priebeh získavania vedomostí:

- znalosti oblasti vizuálnej kultúry a výtvarného umenia súvisiacich preberanými edukačnými úlohami, s
- pochopenie výtvarného diela a schopnosť interpretovať ho,
- znalosť materiálov, techník, médií a procesov ich používania,
- využiť výborné práce na súťažiach, ako ukážky vo vyučovacom procese.

Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

- dejiny umenia – učebnica,

- internet, časopisy, multimédiá,
- didaktické pomôcky,
- knižnica (školská, krajská),
- galérie,
- tlač,
- televízia, rozhlas, film, divadlo.

Prierezové témy

- a) Multikultúrna výchova – cieľom je chápania iných kultúr, akceptácia a rozvoj medziľudských vzťahov, tolerancie.
- b) Mediálna výchova – cieľom je zmysluplné, selektívne a kriticky využívať médiá a ich produkty, uvedomovať si aj negatívne vplyvy na rozvoj svojej osobnosti.
- c) Osobnostný a sociálny rozvoj – cieľom je rozvíjať sebareflexiu, sebaopoznávanie, sebaúctu, sebadôveru, seba vzdelávanie a zodpovednosť za svoje konanie, prevencia sociálnopatologických javov v škole.
- d) Environmentálna výchova – cieľom je vzťah medzi človekom a jeho životným prostredím.
- e) Ochrana života a zdravia – cieľom je sebaochrana, poskytnutie prvej pomoci, rozvoj telesnej zdatnosti, civilná ochrana, zdravotná príprava.
- f) Tvorba projektu a prezentačné zručnosti – cieľom je komunikovať, argumentovať, používať informácie, riešiť problémy spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba ale aj prácu v skupine.

Poznámky

- proporcie medzi jednotlivými kritériami zvažuje učiteľ podľa individuálnych daností žiaka,
- učiteľ by sa mal vyvarovať paušálnych súdov a šablónovitých kritérií, nakoľko výtvorný prejav, ako aj vyjadrovacia úroveň žiakov v jednotlivých ročníkoch ZŠ majú veľmi širokú škálu.